

UNELE ASPECTE PRIVIND ANALIZA SEMIOTICĂ A TEXTULUI ARTISTIC
SOME ASPECTS REGARDING THE SEMIOTIC ANALYSIS OF THE ARTISTIC TEXT

*Lidia LUPAȘCU, profesoară de limba și literatura română,
grad didactic I, LT Măgdăcești,
doctorandă Școala Doctorală Științe ale Educației,
Republica Moldova*

*Lidia LUPAȘCU, teacher of Romanian language and literature,
didactic degree I, LT Măgdăcești,
PhD student Educational Sciences Doctoral School*

Republic of Moldova
ORCID 0009-0004-0815-0385
lupașculidia5@mail.com

CZU: 82:81`22

DOI: 10.46727/c.10-11-11-2023.p40-48

Rezumat Sunt multiple modalitățile de interpretare a textului orientate spre pătrunderea mai adâncă a sensului operei literare și comentariului ei lingvistic. Investigația în spațiul textului artistic cunoaște mai multe căi. Una ar fi cea semiotică. În lucrarea de față ne propunem să prezentăm cum pot fi folosite în analiza textului artistic descifrarea și interpretarea semnelor. Am studiat fragmente din romanul „Maitreyi” de Mircea Eliade și romanul semiotic „Numele trandafirului” de Umberto Eco. Este foarte important studiul aprofundat al textelor artistice și cum aplicăm metode și tehnici de selectare, descifrare și interpretare în analiza operelor.

Cuvinte-cheie: semiotică, semn, intertextualitate, text artistic, interpretare.

Abstract There are multiple ways of interpreting the text aimed at a deeper penetration of the meaning of the literary work and its linguistic commentary. The investigation in the space of the artistic text knows several ways. One would be the semiotic one. In the present paper we propose to present how the deciphering and interpretation of signs can be used in the analysis of the artistic text. We investigated fragments from the novel "Maitreyi" by Mircea Eliade and the semiotic novel "The Name of the Rose" by Umberto Eco. The in-depth study of artistic texts and how we apply methods and techniques of selection, deciphering and interpretation in the analysis of works is very important.

Keywords: semiotics, sign, intertextuality, artistic text, interpretation

Paul Cornea susținea că un text nu acceptă orice interpretare și se impune respectarea drepturilor textului. Și nu toate interpretările sunt în egală măsură acceptabile. Criteriile de validare a unei interpretări presupun: [1] *relevanța* (grila teoretică trebuie să fie adecvată textului); *pertinența* (supunerea necondiționată la stimulii textului, limitarea subiectivității); *coerența* (interpretarea să „țină”, să nu fie autocontradictorie); *intertextualitatea* (interpretarea se proiectează pe fundalul celor precedente, le ia în seamă chiar și pentru a se distanța de ele; contactul imediat, inocent cu opera e rar și chiar absent în cazul operelor mai vechi); *istoricitatea* (orice interpretare este datată, istorică, depinde de epocă, de grup social, de tradiție culturală); Termenul *intertextualitate*, utilizat în analiza operelor artistice postmoderniste, a fost implementat de scriitoarea bulgaro-franceză Julia Kristeva și semnifică un „dialog” între un anumit text și alte texte apărute anterior. Această afirmație se referă la idealul postmodern conform căruia textele fac trimitere la altele, mai degrabă decât la realitatea exterioară.

A spune că un text nu are virtualmente limite nu înseamnă că orice act interpretativ poate avea un rezultat fericit. Dar că orice carte conține o scânteie de adevăr și că toate cărțile la un loc se

confirmă reciproc chiar și când se contrazic, atunci orice cuvânt al lor trebuie să fie o aluzie, o alegorie. „Un text e un univers deschis în care interpretul poate să descopere infinite interconexiuni... pentru a salva textul-adică a-l face să treacă de la iluzia că e purtător al unei semnificații la conștiința că semnificația e infinită- cititorul trebuie să suspecteze că orice rând al lui ascunde o altă semnificație secretă”[3, p.40].

„Cadrul conceptual al Curriculumului la Limba și literatura română pentru clasele de liceu se edifică pe principiile proiectării-predării-receptării-învățării-evaluării didactice:

- sistematizării și coerenței demersurilor educaționale proiectate;
- adecvării la particularitățile de vârstă ale elevilor sau principiul accesibilității, luat în considerare la formularea competențelor specifice și unităților de competență, la reproiectarea conținuturilor, activităților de învățare, evaluare și la determinarea produselor;
- corelării sistemelor instrumentale ale comunicării și lecturii;
- centrării pe aspectul formativ-participativ al instruirii;
- *abordării textului din perspectivă semiotică* (identificarea și decodarea semnelor) și hermeneutică (decodarea textului, analiza, sinteza, discriminarea, interpretarea etc.);
- corelării transdisciplinare/ interdisciplinare;
- individualizării și diferențierii învățării;
- deschiderii și schimbărilor permanente în domeniul social, în general, și educațional, în special” [5, p. 8].

Investigația în spațiul textului artistic cunoaște mai multe căi (semiotică, sociologică, psihanalitică, filozofică etc.) pe care le poate urma independent sau combinându-le. Textul funcționează ca un sistem de semne. Sunt multiple modalitățile de interpretare a textului orientate spre pătrunderea mai adâncă a sensului unei opere literare și comentariul ei lingvistic. „Funcționarea unui text se explică luând în considerare rolul jucat de destinatar în înțelegerea lui, în actualizarea lui, în interpretarea lui, ca și a modului cum textul însuși își prevede decodarea” [2, p. 12], menționează Umberto Eco care pune în discuție libertatea de interpretare a textului epic.

În literatură există trei genuri literare în funcție de raportul dintre subiectul creator și realitatea transfigurată artistic: epic, liric, și dramatic. Genul epic este „genul literar, alături de liric și dramatic, întrunind totalitatea creațiilor populare sau culte, în proză sau în versuri, care au ca mod de expunere narațiunea organizată temporal și ca succesiune. Povestitorul se detașează de faptele relatate și este mai obiectiv decât liricul și mai subiectiv decât dramaticul”[4, p. 149]. În procesul de predare-învățare-evaluare la limba și literatura română lucrul cu textul presupune o lectură atentă, individuală sau în grup, ghidată de profesor și aplicarea unui algoritm de interpretare literară prin identificarea, decodificarea și explicarea anumitor elemente ale operei literare (stil, compoziție, indici de timp și spațiu, personaje literare, tipologii, imagini și simboluri) în raport cu imaginarul, experiențe umane, curentul literar, contextul istoric al epocii. Totodată, profesorul are menirea să ajute elevii să-și clarifice propria înțelegere a textului, fără a impune interpretări „corecte”. Calitatea actului interpretativ depinde în foarte mare măsură de profesor.

Textul artistic, pentru a fi evaluat, are nevoie, probabil, de mai multe exerciții hermeneutice. Disputa asupra sensului oricărui text aflat în fața ochilor este importantă: Dar ce înseamnă de fapt a citi un text? Îl citim din perspectiva altor texte, altor persoane, altor informații? Care ar fi granița dintre cum utilizăm un text și cum interpretăm un text?

Pentru a putea găsi răspunsuri la întrebările mai sus menționate, U. Eco propune să aplicăm o grilă clasică de lectură care să cuprindă următoarele etape:

1. Trebuie să căutăm în text ceea ce acesta spune, independent de intențiile autorului.
2. Trebuie să căutăm în text ceea ce autorul a voit să spună

Una din sarcini ar fi găsirea unei metode adecvate pentru analiza semiotică a textului artistic, adică găsirea unor concepte adecvate ca instrument pentru această analiză. Traseul comprehensiv nu pare a fi altceva decât o călătorie labirintică, cu uși deschise ușor sau mai anevoios, uși ce opun rezistență și uși luate cu asalt, cu lacăte și fără. De aceea, mi-am propus să evidențiez rolul profesorului în acest proces specific literației, și anume de a-l scoate din labirint pe elev. Am aplicat pentru elevii clasei a X-a și a XI-a câte un test care a avut ca sarcină să descopere în textele date realități zugrăvite prin semne. Elevii au fost documentați cu noțiunea de sistem semiotic și sarcina a fost să ilustreze două-trei sisteme semiotice și să precizeze rolul lor în contextul secvenței selectate sau al operei.

În lucrarea de față ne propunem să prezentăm cum pot fi folosite în analiza textului artistic descifrarea și interpretarea semnelor. Intenția noastră este de a oferi o serie de demersuri didactice prin care putem dezvolta elevilor capacitatea de a face conexiuni, de a-și forma și exprima opinia despre text și de a utiliza informațiile din text în contexte variate. Din experiența la clasă am putut observa că foarte mulți sunt elevii care tind să rezume sau să povestească secvențele relevante pentru tema textului sau pentru caracterizarea personajelor. Or, în felul acesta nu putem vorbi despre înțelegerea în detaliu a textului, de interpretarea sa și de elevi care au dezvoltat competențele integratoare de lectură, receptare, interpretare a textului artistic.

Sistemele semiotice primare, în viziunea specialiștilor, sunt:

- Semnele naturale descifrabile: culoarea cerului, forma norilor, fenomenele meteo specifice; specii din floră și faună, starea lor; comportamentul insectelor/animalelor/ plantelor.
- Semnalmentele umane și superstițiile: semnele descifrabile în exteriorul persoanelor (ten, culoarea părului, trăsături ale feței, statură); semnele interpretate ca prevestitoare.
- Ghicirile și prorocirile, visele: ghicitul în bobi, cafea, cărți; interpretarea viselor.
- Vestimentația și tatuajul: semne tatuate, machiaj; haine, acoperământ pentru cap, încălțăminte.
- Ornamentele tradiționale: linii și figuri sugestive, reprezentate pe orice obiecte.
- Arhitectura populară: construcții și detalii ale lor.
- Artele plastice: imagini, sculptură, obiecte care au doar valoare estetică.
- Artele aplicate (din care provin diverse obiecte de cultură materială): produse rezultate din olărit, prelucrarea lemnului, prelucrarea fierului etc.
- Comenzile și semnalele sonore, muzica: sunete lansate de oameni sau animale; comenzi adresate oamenilor sau animalelor; semnale de alarmă; zgomote; melodii.
- Plastica mișcării și dansul: poziția corporală; mimică și gestică; pași de dans.
- Unitățile de măsură: valori, distanțe, dimensiuni, bani în circulație.
- Punctele de orientare: soarele și astrele; cursul râurilor; numele punctelor cardinale sau ale locațiilor de referință.
- Tradițiile: obiceiuri calendaristice și de familie.
- Jocurile: reguli ale jocurilor, semnele specifice fiecăruia.
- Credințele/Religia: divinitățile; sărbătorile; obiectele de cult.
- Limba: elemente verbale (cuvinte, expresii/forme, sensuri); intonația comunicării.

Completează tabelul, identificând din text semne:

Sistemul semiotic	Semnul	Caracteristica	Comentariul
Semnalmente umane și superstiții	Semne descifrabile în exteriorul persoanei, tenul. Sumă de superstiții	Culoarea pielii, mată, brună „de un brun nemaîntâlnit”, ochii mari negri, buze cărnoase, „urâtă, cu ochii prea mari...”, „brațul gol al Maitreyiei și straniul acelu galben întunecat”, „foarte mândru de cetățenia și descendența sa continentală”, „crescută prea plin ca un fruct copt”, „pielea ei de ceară și de lut”	Poate fi interpretat ca un semn al profunzimii și misterului personajelor. Deseori oamenii cu ochii mari și negri pot arăta îngrozitor. Mirare, tulburare. Portretul fizic al eroinei.
Limba	Elemente verbale, cuvinte, intonația comunicării, expresii, delicii intelectuale	Femei bengaleze. Franceza, Bengaleza, nesiguranța și tulburarea celor dintâi întâlniri, „credea că dacă vorbesc de brațul unei fete, mă gândesc la dragoste”, „când iubesc cu adevărat pe cineva, îmi place să ascult lumea bârfindu-l”.	Confuzie, nedumerire, tulburare. Verificarea proceselor obscure ale conștiinței.
Puncte de orientare	Numele punctelor, locațiilor de reper, de referință, lumea exotică a Indiei	Oxford, Howrah-Madras, Ripon Mansion, cartierul Bhowanipore, birourile din Clive Street, Calcutta	Simbolizează misterul, exotismul, fascinația.
Arhitectura	Construcții și detalii ale lor. Oglinda	„Lucrările din Tamluk”, „oglină cu picior”, „măsuța cu picioare”, „lumina filtrată prin perdele transparente ca șalurile, atât de dulci la pipăit, covoare și sofale din lână de Kashmir”.	Casa inginerului Narendra Sen era pentru europeni o adevărată fascinație.
Ornamentele tradiționale:	Linii și figuri sugestive	„Ceștile cu ceai”, „măsuțe cu picior asemenea unui talger de alamă bătută”.	Protagonistul frapat de aspectul casei, tradiția servirii ceaiului, bogăția din casa inginerului.
Tradiții	Obiceiuri, Plastica mișcării, nume dat serilor de dans. Credințe	Ieșea săptămânal la dansuri, salutul lor „și-a dus mâinile la frunte să mă salute”, „vacanțele de Crăciun” „să-mi desfund pipa, citeam mult despre fizica matematică”,	Avea obiceiuri prestabilite, săptămânal mergea la dansuri, fuma, dar îi plăcea și să citească, compară fata cu o zeiță.

		<p>„balul Y.M.C.A”, „cu cinci reviste ilustrate subsuoară”,</p> <p>„joacă tenis perfect, conduce automobilul, mănâncă pește și carne, invită europeni la el în casă și îi prezintă nevestii”</p> <p>„Știa foarte vag despre viața lor în <i>purdah</i>, despre drepturile lor civile și mai ales despre căsătoriile între copii”.</p> <p>„mi-am cumpărat romane polițiste, singurele pe care mai eram în stare să le citesc de când venisem în Assam.”</p>	<p>Obiceiurile inginerului indian. Deși era un „brahman veritabil” era încântat să-și arate casa europenilor, amănunte din existența lor.</p> <p>Era foarte mirat de obiceiurile indienilor.</p>
Vestimentație	Haine	<p>„pijama lui mauve mânjită cu cremă de ghete”,</p> <p>„Cască maron trasă bine pe ochi”,</p> <p>îmbrăcată în sari de culoarea ceaiului palid, cu papuci albi, cusuți în argint, cu șalul asemenea cireșelor galbene”,</p> <p>„o sari albastră, cu șal albastru muiat în aur și cu picioarele goale, tălpile și unghiile roșite”</p>	<p>Acest semn denotă că avea un comportament urât, vocabular necenzurat când era beat,</p> <p>Protecția vieții.</p> <p>Dacă la început Maitreyi i-a apărut lui Allan frumoasă, acum i se părea că e o ființă miraculoasă. Feminină, inocentă, dar în același timp matură, preocupată de filozofie.</p> <p>Mama Maitreyiei la fel l-a cucerit pe protagonist prin ținuta ei. Era timidă, temătoare.</p>
Semne naturale descifrabile	Culoarea cerului	<p>„iubeam diminețile, înainte de răsăritul zorilor”,</p> <p>„Iubeam bucata aceasta de pământ aproape de mare, câmpia aceasta plină de șerpi și dezolată, în care palmierii erau rari și tufele parfumate”, „sub cel mai frumos cer care mi-a fost dat să-l văd vreodată”.</p>	<p>Iubea singurătatea, acea singurătate umană, când putea admira frumusețea pământului, zilele când se afla pe șantier. Era încântat de acele locuri, dar nu avea cui împărtăși acele emoții, pentru că nu prea avea oameni inteligenți în preajma sa. Gustul singurătății îl ametea.</p>
Visele	Aspirații	<p>„visam să mă fac misionar”</p>	<p>Era mândru de descendența sa continentală și avea vise mărețe, deși ocupa o funcție importantă.</p>
Plastica mișcării	Mimica gestica și	<p>„am avut o ciudată tresărire, urmată de dispreț”, „fata aceasta</p>	<p>Ispită. La început o ura, i s-a părut urâtă, apoi Maitreyi exercită asupra lui Allan o</p>

		n-are să-ți întindă niciodată mâna”	fascinație inexplicabilă prin gesturi, mișcări, răs sau glasul mereu schimbat. Un joc de provocări și ademeniri.
Ghicitorile și prorocirile	Interpretarea viselor	„cu prilejul coroniței de iasomie”	Fecioara care dăruiește o asemenea coroniță unui tânăr, în India, se consideră pe veci a lui.
Unități de măsură	Distanțe	„căci plecam în zori cu expresul...și ajungeam înainte de prânz”	Călătorea cu trenul, dar nu-i plăcea să intre în vorbă cu vecinii de compartiment, cei cu studii mediocre la Oxford, nici cu tineri indieni bogați, care călătoreau cu trenul de clasa I, dar nu știau cum să-și poarte vestonul sau să se scobească în dinți.

A fost o serie de lecții experiment, în cadrul cărora am vrut „să măsoar” legătura dintre limbajul textului artistic și cel al afectelor. A fost un moment al conștientizării că arta, mai cu seamă textul artistic, nu înseamnă numai concepte operaționale pe care le vânăm pentru itemii de la examene. Nu e suficient să spunem pe dicteu automat că genul liric exprimă direct idei, gânduri, sentimente, emoții, atitudini, că genul epic presupune o acțiune, că este un gen obiectiv, în care elementele realității sunt ușor de recunoscut, că textul dramatic este alcătuit din replici, și dialogul dramatic implică un conflict, ci că aceste texte chiar trebuie să le ajungă elevilor la suflet. De aici și nevoia acestui studiu pentru a înțelege mai bine felul în care textul artistic ne induce emoții. Tocmai acest experiment îl aplic și eu cu elevii mei. Testul aplicat la clasa a XI-a pe baza romanului „Numele trandafirului” de Umberto Eco a avut în vedere identificarea citatelor din limba latină și alte limbi, titluri de opere, nume de personalități, rolul lor în contextul secvenței selectate sau al operei.

Legături intertextuale în romanul semiotic „Numele trandafirului” de Umberto Eco

Citate din limba latină și alte limbi: „de consolation philosophiae”, „de Boethius”, „verbatium” (cuvânt cu cuvânt), „Caput Mundi” (capitala lumii), „usus facti”(folosință în fapt), „cum inter nonnullos” (de vreme ce), „homine regent” (om care deține controlul), „scriptorium” (sală destinată scrierii), citate în limba greacă, precum și referințe la operele „Iliada” și „Odiseea”, iar în privința ereticilor am o regulă și se rezumă la răspunsul pe care l-a dat Arnaldo Amalrico, abatele de Citeaux, când a fost întreat că să facă cu cetățenii din Beziers, oraș bântuit de erezie; omorându-i pe toți; Dumnezeu o să-l recunoască pe-ai lui”;

„În fața unei cărți nu trebuie să ne întrebăm ce spune, ci ceea ce vrea să spună”; „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era cuvântul”;

„Se vorbea despre răs. Comediile erau scrise de păgâni pentru a-i îndemna pe spectatori la răs și rău făceau. Domnul nostru Isus Hristos nu a spus niciodată comedii sau fabule, ci doar parabole simple și clare, care ne instruiesc alegoric despre cum să dobândim paradisul, amin”. „Câteodată mai râd și eu, glumesc, mă joc: om sunt și eu”, „stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus”.

De-a lungul cărții sunt multe citate latine autentice sau apocrife. Cartea redă numeroase discuții asupra filosofiei lui Aristotel și a unei varietăți de erezii milenariste, în special acelea asociate cu grupul Romano-Catolic, numit „fraticelli”.

Titluri de opere și personalități istorice invocate: „Metamorphoses” de *Ovidiu*, „Ars poetica” de *Horatius*, „Poetica” de *Aristotel*, *William de Baskerville*, personajul principal care evocă numele celebrului filosof englez *William of Ockham*; *Ferdinand de Saussure* - teoria conform căreia raportul dintre semnificant (imaginea mintală, vizuală sau auditivă) și semnificat (reprezentarea mentală a unui lucru) este arbitrară.

Charles Sanders Peirce- semnele se găsesc peste tot în univers, iar cuvintele și simbolurile sunt doar cazuri particulare de semne.

Karl Popper, Fericitul Augustin, Quintilian, Tacitus, Calpurnius Pisone, Plinius cel Tânăr, „Câinele din Baskerville”, Bibliotecarul orb Jorge din Burgos-Jorge Luis Borges;

Teorii, concepte, termeni generici cu caracter livresc, teologic și științific:

Referințe la operele lui Thomas de Aquino, precum „Summa Theologiae”;

Conceptul de semnificație și interpretare a semnelor, legat de semiotică;

Termeni și concepte legate de știință și medicină medievală, cum ar fi teoria morală și referințe la tratate medicale;

Romanul ca mașină de produs interpretări.

Există o explicație alternativă și mai plauzibilă- o soluție extrem de ingenioasă, care a fost luată de Eco din „Noaptea Arabe”: povestirea „Vizirul care a fost pedepsit” se bazează pe aceeași temă.

Din punct de vedere al timpului istoric cititorul este situat în timpul conflictului dintre Ludovic de Bavaria „coborât în Italia pentru a reface demnitatea Sfântului Imperiu Roman, potrivit dorinței celui de Sus și spre rușinea josnicului uzurpator care a pângărit la Avignon numele sfânt al Apostolului- vorbesc de numele păcătos al lui Giacomo din Cahors...” și papa Ioan al XXII-lea (pe numele său anterior Giacomo din Cahors).

Simboluri și motive: *Călugărul-detectiv* (personaj principal), *William de Baskerville* are la bază o serie de elemente, precum *Sherlok Holmes*, cu care seamănă fizic, dar și din punct de vedere al comportamentului, celebrul detectiv creat de Sir Arthur Conan Doyle, de aici numele *Baskerville* este preluat din romanul „Câinele din Baskerville”;

- *antieroul* (influențat de opera lui Jorge Luis Borges, Eco creează un întreg personaj, este vorba despre bibliotecarul Jorge din Burgos. Asemănările dintre cei doi nu se opresc doar la nume. Borges a fost orb în ultimii ani de viață și a fost directorul Bibliotecii Naționale a Argentinei- un alt element comun, căci orbul încearcă să protejeze biblioteca și mai ales „Poetica lui Aristotel”;
- *tensiunea sexuală*;
- *ispita, fructul interzis, păcatul*;

Labirintul, evocând complexitatea cunoașterii și căutarea adevărului;

Moartea și biblioteca; motive recurente care evocă aspecte existențiale, căutarea sensului și efemeritatea cunoașterii. Dialoghează cu opera precum „biblioteca lui Babel” de Jorge Luis Borges sau „În căutarea timpului pierdut” de Marcel Proust;

Trandafirul;

„Numele trandafirului” întrunește, de asemenea, calitățile unui roman total, pentru care cititorul este menit să devină „complice”, sau „participant” în jocul autorului. În acest roman „trandafirul” pierdut poate fi considerat a fi asemenea volumului „Poetica” lui Aristotel (acum pierdută pentru totdeauna, deoarece splendida bibliotecă a fost distrusă).

Teme: Istoria; Creația; Condiția umană; Iubirea; Raportul dintre om și Dumnezeu.

Titlul romanului: Titlul poate fi interpretat ca o aluzie la simbolismul trandafirului în diverse opere literare și religioase, precum și la semnificațiile asociate cu floarea trandafirului, cum ar fi frumusețea, misterul și eleganța. Totodată, de titlu sunt legate și ultimele cuvinte din carte „stat rosa pristina nomine, nomine nuda tenemus”.

Umberto Eco brodează în jurul titlului în post Scriptum. De fapt, Eco a afirmat că a avut intenția de a găsi un „titlu complet neutru”. Într-o versiune, după ce a terminat romanul, Eco a propus în grabă vreo 10 titluri, cerând prietenilor să aleagă unul din ele. Într-o altă versiune, Eco a scris că i-a plăcut acest titlu „pentru că trandafirul este un simbol atât de plin de semnificații încât până acum abia dacă mai are o semnificație nouă”. Ultimul rând al cărții „stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus” se traduce literal „trandafirul de ieri rezistă datorită numelui său, dar noi avem doar nume ale trandafirului fără rost”. Sensul general, după cum a spus Eco, era că din frumusețea trecutului, care acum a dispărut, ne-a rămas doar numele.

Este foarte important studiul aprofundat în ceea ce privește aplicarea unor metode și tehnici de selectare, descifrare și interpretare, a textelor epice, care să dea rezultate măsurabile în cadrul evaluărilor pe parcursul unui an sau ciclu de învățământ. Având în vedere că la ora actuală se scrie din ce în ce mai multă literatură, fără cenzură, se impune găsirea și aplicarea unei tehnici de selectare a textelor epice astfel încât să fie alese doar acelea care transmit o idee, o concepție, un model de urmat. Aceste tehnici și metode mă vor ajuta pe mine ca profesor să induc elevilor mei gustul pentru lectura de calitate. Ca profesor de limbă și literatură română, trebuie să pun la dispoziția elevului cele mai bune mijloace de descifrare a textului artistic și strategii de lectură, tehnici și metode pe care să le interiorizeze, să îi modeleze ca oameni, să îi determine să citească cu plăcere pe parcursul vieții, fiind capabili, în același timp, să-și exprime propriile trăiri, reflecții generate de text. Prin discuțiile pe marginea textelor, se formează și capacitatea de a-i asculta activ pe ceilalți, de a-și manifesta atitudinea față de personajul literar, limbajul operei, structura operei, procedeele artistice, efectele stilistice, mesajul operei literare.

Concluzii Aceste demersuri orientează profesorul și elevul înspre aprofundarea tehnicilor de comprehensiune și de interpretare a textelor artistice, scopul fiind acela de a forma un cititor independent, autonom și critic, reușind să formuleze opinii personale argumentate în diverse contexte de comunicare. Textul artistic reprezintă o provocare, pentru profesor, dar și pentru elev. Profesorul trebuie să găsească cele mai bune strategii care să dezvolte competențele de interpretare a textului de către elevii săi. Romanele „Maitreyi” de M. Eliade și „Numele trandafirului” de Umberto Eco reprezintă texte pe care putem aplica strategii de prelectură, lectură și postlectură. Datorită gradului mare de complexitate, interpretarea trebuie exersată. De aceea, intervențiile profesorului, în ceea ce privește formarea competenței de interpretare, presupun mai multe etape: îndrumarea elevilor în procesul de receptare a semnificației; educarea capacităților de formulare a unui răspuns interpretativ; formarea unor capacități de control și de evaluare a propriei interpretări.

BIBLIOGRAFIE

1. CORNEA, P. *Introducere în teoria lecturii*. Iași: Editura Polirom, 1998, 240 p. ISBN973-683-035-7.
2. ECO, U. *Limitele interpretării*, apud Milea Doinița, *Elemente de poetică a povestirii*, Ed. Alma, Galați, 2002, 100 p. ISBN 973-9472-12-5.
3. ECO, U. *Interpretare și suprainterpretare*, Constanța, ed. Pontica, 2004, 158 p. ISBN 973-7720-08-3.
4. GRATI, A., CORCINSCHI N., *Dicționar de teorie literară*, Chișinău: Editura Arc, 2017, 500 p. ISBN 978-9975-0-0036-9.
5. *Limba și literatura română: Curriculum național: Clasele 10-12: Curriculum disciplinar: Ghid de implementare/ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova; coordonatori: Cutasevici, A., Crudu, V., Grîu, N., Chișinău: Lyceum, 2020, 148 p. ISBN 978-9975-3437-2-5.*